

DIRANAZ

SİNOP HALKEVİ AYLIK MECMUASIDIR

Temmuz
1941

CİLT: 4

SAYI: 48

SİNOP VİLÂYET MATBAASI

DIRANAZ

SİNOP HALKEVİ AYLIK MECMUASI

Cilt : 4

(TEMMUZ 1641)

Sayı : 48

MİLATтан EVVEL SİNOP

(Makridi

Sinop şehri kablelmilât (751) senesinde tarihte mezkûr olmasına rağmen pek kadim bir şehirdir. Kırimda mezkûr (Kimeryen) ler şimal ahalisinden olan İskitlerden tazyik görünce Sinop ve civarına hicrete mecbur olmuşlar ve bu esnada şehri mezkûr mühim bir tahribe uğramıştır. Kablelmilât Sinop şehri (632) de Milt (Balat odasında Balat kâyesi civarında harabeleri görülen cesim bir şehri kadim) müstemlekâtı meyanına ithal edilmiştir ve bu tarihten itibaren Sinop kesbi umran ve terakki ederek Giresun ve Trabzon beldelerinin sebebi teessüsü olmuştur. Kablelmilât 480—430 tarihine müsadif bir devirde Sinop kesbi istiklâl ederek Gümüş sikke darbetmiştir. Bilâhare İranlıların yeddi idaresine geçerek «Paf-lagonya» ile beraber üçüncü

«Sadri eblâğa» ithal edilmiş ve sadri ebkeden «datam» «abde-mon» «arıverat» Sinop'ta sikke darbetmiştir. Bu meskukâtan «Datam,, a ait olanların üzerinde Yunanca hurufat giderlerinde aramean hurufatı görülmüştür.

Kablelmilât (333) den (183) tarthine kadar Sinop tekrar kesbi istiklâl ederek müteaddit tarzda gümüş sikke darbetmiştir. Bu tarihte Pontüs kralı dördüncü Mihirdat Sinop şehri zapta kıyam etmiş isede muvaffak olamamış ancak oğlu birinci Kartekis zaptederek Pontüs kiralığına payitaht ittihaz etmiştir. Hafidi altıncı büyük Mihirdat Sinop'ta tevellüt etmiş ve orada terbiye ve tahsil görerek kiral olmuştur. Meskat reisi olan tarihte cesim mabetler «Jinnaz» ve «Paf-lagonya» ve muazza-

zama eücade getirmiştir. Şehrin etrafını cesim bir kale ile çevirmiştir. Bundan başka iki tersane ve palamut dalyanları yaptırmıştır ve Sinop dalyanları ikinci derecede olup Bizansın meşhur dalyanları bunlara nisbeten üçüncü derecede idi. Bu tarihte Sinop şehri yalnız bakir sikke darbeylemiştir. Kablelmilât (70) tarihinde Roma cenerallarından Lokolos Sino'bu zapt ve pontoslu müdafileri kâmil kılıçtan geçirerek asıl Sinop ahalisine hüsnü muamele etmiştir. Kablelmilât (45) senesinde Zile muharebesinden sonra Mihirdatın oğlu ikinci Kartakis muharebede telef olduğundan Sezar bu şehri tahtı himayesine alarak Roma müstemlekesi meyanına ithal etmiştir. Hatta meskukâtın üzerine lâtince hurufat ile (Kolonya, Romania, Jolyafiki, Ağosita, Sinop) namlarının medlülü olan A. A. F. I. R. C. harflerini yazdırmıştır. Bu vakitten itibaren Sinop şehri Roma müstemlekesi olmuştur. Badelmilât birinci asrın başlangıcında kadim coğrafya ülemasından İstirabon be şehrini ziyaret ederek hatıratında aynı umran ve refahı muhafaza ettiğini kaydetmiştir. Mamafih bu tarihten itibaren Sinop tedenüi etmeye başlamıştır. Lâkin Bizansın devrinde

yeni Trabzon imparatorluğunun en mühim şehirlerinden biri addolunuyordu ve badelmilât (1471) tarihinde Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmiştir. Sinop şehri bir berzah üzerinde olup iki yanında limanların bulunması ve civarında orman zenginliği ve bu sayede vücade getirilen harp ve ticaret filoları hesabına bu şehrin ezminei kadimede gayet ehemmiyeti vardır. Roma zamanlarında orada meşhur tabiiyonlardan «Peli» valilik etmiştir. Ve Sinop'ta içecek su bulunmadığından (16) mil mesafeden bentler yaparak şehre su isale etmiştir, Sinop ezminei kadimede bir çok meşahirin meskati residir. Yukarıda zikrolunan altıncı mühürdat, Epatorden ve büyük mühirdattan başka köpek filozosu «Diyojen» «Komik şairlerden Dineros» ve Filozoslardan Patron ve İran trihinin müellifi Vaton mahallî mezkûrde tevellüt etmiştir.

Sinob'un eski cesametine nazaran bu gün bir harabeye tesadüf olunamamaktadır. Ve berzah üzerinde görülen kale Bizansın devrine ait olarak eski binalardan alınmış ve müzeyyen mermer ve sütunlardan inşa edilmiştir. Gerek Biāntinler gerek Türkler Sinop'ta mühim bir bina inşa etmemişlerdir,

İbni Batutaya Göre SİNOP 520 Yıl Önce

İbni Batuta 703 Hicrî senesinde Tancada doğmuş bir Araptır. 22 yaşında 725 senesinde seyahata çıkarak (Mağribi aksa) da hükümrân olan (Meluk benî merin) den sultan (Ebu Sait ibni eba Yusuf bin Addülhak) ın saltanat zamanında seyyahate çıkarak şimali Afrikayı, Hicaz, Sürye, Basra, Irak, Acem, Diyaribekir, küçük Asya Anadolunun bir çok yerlerini ve nihayet 731 — 737 tarihleri arasında Sino'ba gelmiş burada 51 gün kaldıktan sonra gemi ile Keteye Kapçak diyarına geçmiştir. Sonra Rusyayı, Balkanları, İstanbul, Horasan, Türkistan, Efganistan Pencap memleketlerini dolaşmıştır. Aşağıda istinsah ettiğim parça İbnibatutanın seyahatnamesinin 354—357 inci sahifelerindedir. Eserin aslı Arabca yazılmıştır. Türkçeye terceme eden Mehmet Şerifir.

Ali Ertan

(Muharrir buraya Kastamonu yolile gelmiştir).

(Sinob) a müteveccihen hareket eyledik ki nüfusu çok bir belde olup hüsnü letafet ve menaat ve hasaneti cami ve şark tarafı müstesna olmak üzere,

cemi ciheti deniz ile muhattır. Şark tarafında bir kapusu vardır. Emirinin izini bulunmaksızın, oradan kimse giremez. Emiribelde, balâda zikrettiğimiz sultan (Süleyman Padişah) ın mahdumu (İbrahim Bey) dir.

Kendisinden badelistizan beldeye duhul ve deniz kapusunun haricinde kâin (İzzettin ahi çelebi) nin zaviyesine nüzul ettik buradan (Site) deki (Mina) yani liman gibi denizin içine girmiş bir dağa çıkılır. Burada Bostan, mezraa ve sular bulunur. Ekser meyvesi incir ve üzumdür. Bu dağ pek meni olduğundan, oraya çıkmak gayri mümkündür. Orada on bir köy olup Selminin tahtı zemininde bulunan Rum küffarı ile meskundur. Zirvei cebelde kâin ve (Hızır) ve (İlyas) Aleyhisselama mensup bir ibadetgâh münabitten aslâ hali kalmaz. Bunun karbinde bir menba bulunup orada edilen dúa sencep olur. Eteğinde hamabeı kiramdan Veli Salih (Bilâlı Habeşi) [1] Hazretlerinin merkadi şerifi kâindir üzerinde

[1] 103 ncü sahifede zikrolunduğu üzere, (Bilâlı Habeşi) Radiyallahüan (Demeşk Sam) da irtihal eyleyerek (Babı cabiye) ile (Babı sağır) beynindeki kabristana defnedilmiştir. (Sinop)ta medfun olan (Seyit Bilâl) Hazretleridir.

[2] (Pervane) Saltanatı selçukiye vüzerasından (Muinüddin bin Süleyman) ın mansabı namı olmasile bunun evlâdı tarafından (Sinop) ve havalisinde teşkil olunan ve bir müddeti cüziye devam eden hükümete (Pervane zadeler hükümeti) denilir. Pervane (Mninüddin Süleyman) sultan (Aalaeddin rumi) nin mahdumu değildir. Mumaileyh selâtiniselçukîi rumdan (Rüknüttini kılıç arslanı rabi) ile (İzzettinr Keykâvusı sanı) arasındaki muharebede Trabazon imparatorluğunun intihazı fırsatla zaptetildiği (Sinop) u istirdat etmesine mükâdaten, bu beldenin kendisine temlikini (Rüknüddini kılıç arslanı rabi) den rica ile mesuliyeti isaf ettirdi.

Badehü (Rüknüddini kılıç arslanı rabi) in şehadetine sebep olanlar meyanında bulunduğu için katledilmesine mebni (676) oğlu (Muinüddin Mehmet) ilânı istiklâl ve (Sinop) ile iktifa etmeyerek İlhandan Rum pervaneliğini istihsal ile badehü ilhana dahi isyan etti bunun vefatında (696) yerine mahdumu (Mehzebüddini mesut) geçüp (700) de velatı üzerine (Sinop) ve havalisi selatini selçukiyei rumdan sultan (Giyasüddin mesut sanı) nin oğlu (Gazi Çelebi) ye ve andan sonra (Kastamonu) mülkü (İsfendiyyar) oğullarına intikal eyledi.

bulunan zaviyede ayinde ve runda itam olunur. (Sinob) un camii en güzel mesacitten biridir. Ortasında bir su havuzu bulunur. Bu havuzun fevkinde, dört ayak üzerine mebni, bir kubbe mevcuttur. Her ayağının yanında rehamdan iki sütun mevzudur. Bunların fevkinde bulunan mahfele, ahşap merdiven ile çıkılır.

Bu, Sultan (Pervane ile Sultan Alâettin Rumi) nin [2] eseri binası olarak, mumaileyh Cuma namazını mezkûr kubbenin üstünde eda eder idi. Badehü oğlu (Gazi Çelebi) canşini oldu. Anın vefatında salifülbeyan Sultan (Süleyman) (Sinob) u zabteyledi.

Mumaileyh (Gazi Çelebi) şeci ve dilber bir zat olup Cenabı yezdan kendisine su altında çok

müddet durmak ve eyi yüzmek hassasını ihsan buyurmuş idi. Rumlar ile muharebe etmek üzere, sefaini harbiyeye binenler ve telafii tarafeyn vaki olarak kital ile ıstıgal ettiği sırada kendisi suya dalup elinde bulunan demir bir alet ile düşman gemilerini deler idi. Âda, gark olduğu zaman, başına gelen hali anlar idi, Bir defa sefain âda (Sinop) limanına istilâ ettikten (Gazi Çelebi) hamlesini delüp içinde bulunanları giriftarı âsar eyledi. Mumaileyhin kifayet ve meziyyeti binazir isede, çok haşa yediği ve bu sebepten vefat eylediği menkuldür. Zira: bir gün fevkalâde tipili olduğu sayduşikâra çıkarak, bir dişi gazali takip eder. Hayvan ağaçların arasına iltica etmesile (Gazi Çelebi) atını pek ziyade sürer. Fakat yoluna bir ağaç tesadüf ile başına çarpınca, başı yarılıp bundan irtihal eyler. Sülтан (Süleyman) beldeyi zapt ile mahdumu (İbrahim bey) i emaretime tayin eder. (İbrahim bey) in dahi selefi gibi, haşaş yediği mervidir. Mamafih biladrum ahalisi haşaş eklini takyic ve ve takip etmezler. Bir gün (Sinop) camiinin kapusunda idim. Haricinde halkın oturmasına mahsus peykeler üzerinde kibar ümerayi askeriyeden bir çoğunu gördümki huzurlarında bir

hizmetkâr durarak elinde hafaye müşabih bir şey ile dolu bir kap var idi. Ümeradan biri bir kaşık andan alup yer idi. Kaptane olduğunu bilmeksizin, kendisine bakar idim. Yanımda bulunanlardan birine sorunca, bunun haşış olduğunu öğrendim bu belde kadısı bana ziyafet etti. Mumaileyh, emirin ve muallimi olarak (İbni Abdülzerak) namile maruftur

Bu beldeye duhulumuzda ahali bizim ellerimizi yanlara salivererek namaz kıldığımızı gördüler. Kendileri hanefi olup mezhebi malikiye ve keyfiyet salâtine agâh değildirler. Mezhebi malikide muhtar olan ispal yedindir. Ahaliden bazı (Hicaz) ve (Irak) da rafizilerin namazda ellerini salıverdiklerini görmüş olduklarından, bizi anların mezhebinde bulunmakla ittiham ederek sual eylediler. Mezhep imamı malik üzere olduğumuzu kendilerine ifade ettik. Bununla kanaat hasıl olmadıktan mada, süizan zihinlerinde bir derece müstakar olduki naip sultan, bize bir tavşan irsal ile beraber ne yaptığımızı görmek için, yanımızda bulunmasını Hidadından emreyledi. Biz tavşan zebh ve tabh ile yedikten sonra hizmetkâr avdetle naibe hikâyei keyfiyet etti. Bunun üzerine, hakkımızdaki süizan zail olarak

bize taam gönderdiler, çünkü rafızı tavşan eti yemezler.

(Sinop) da, vusulumuzdan dört gün sonra, emir (İbrahimi) n validesi rahmeti rahmane vasıl olmasile, cenazesini teşyi ettim. Oğlu dahi başı açık ve piyade olarak revan oldu. Ümera ve mehalik, baş açık oldukları ve libaslarını ters giymiş bulundukları halde, cenazede bulundular. Lâkin kadı ile hatip ve fukaha, libaslarını ters giymekle beraber, başlarını açma-

yup ammame yerine serlerine siyah yünden birer mendil sardılar. Ahalii merkuma indinde eyyam yeis ve matem olan kırk gün müddet itâmı taam edildi. Bahren Kırım beldesine azimet için münasip ve müsait vakit zuhuruna münferiden (Sinop) ta takriben kırk gün oturduk. Badehu rumlardan birine ait bir gemiyi isticar ile, müsait rüzgâr hububuna müterakiyen, on bir gün daha kaldıktan sonra, sefineye bindik.

Halkevimizin köy faailiyetleri gösterir resimlerden Delitepe mevkii

Evliya Çelebiye Göre SİNOP 300 Yıl Önce

Evliya Çelebi:

1611 Tarihlerinde doğmuştur. Asıl adı « Mehmet Zilli İbni Derviş » tir. Ölüm tarihi belli değildir. Anadolu'yu, Mısır'ı, Arabistan'ı (Irak'ı, Irakı Acemi) ve şimal orta ve şark Avrupa memleketlerini dolaşarak Kırım yolile memleketine dönmüştür. 10 ciltlik meşhur seyyahatnamesini vücade getirmiştir.

Bu eser asrının içtimai, hayatını bütün teferruatına kadar en samimi görüşlerle, renklerle aksettirmiştir. Sinop hakkındaki kısmı ikinci cildin 73—76 ncı sayfelerinden istinsah ederek Sinop'un bundan 306 seneevvelki vaziyetini Evliya Çelebi gözile göreceğiz.

Ali Ertan

Evsafı şehri atik ve mahbup yani Kalai Sinop

Hicretin sene 92 tarihinde Enevilerden Süleyman bini Abdülhak devrinde Ömeribni Abdülaziz İstanbul'u muhasara ile bifeth döndüğü gibi burayda muhasara ederek meyüs kaldı. Sonraları Rumlardan bunu Kastamonu bâkimi (Ulubey) fetetmiştir. Sene 796 tarihinde ancak Yıldırım Bayızit han tarafından muhasara edilerek gayet Sinop ve metin kale olduğundan ancak üçüncü muhasarada fetedilebilmiştir. Kastamonu ayaletinde serbest, muaf, müslim, makruzulkalem, maktuulkadem, ziamenttir. Dizdaratı serdarı, kal'a

neferatı, üçyüz akça payesile kadısı, nakibüleşraf, müftü, âyan ve eşrafı vardır.

Ekser halkı tüccar, neccar, sevdager berübardır. Bir fırkası avam, bir fırkası da ülema ve meşayıhtır. Ekser ahalisi çok karaca ve hilat giyerler erbabı maarifet bu şehri 17 ncı iklim arsiyette bulmuşlar, kıbla ve şark canibi dağ ve serapa bağlardır. Kastamonu şark tarafından üç günlük yoldur. Bu şehir Karadenizin Anadolu sahilinde «Sinap burunu», demekle maruf bir burunda vaki olmuşturki garbinde ve Rumeli tarafından bu sinbap burununa mukabil «Gülfeza sultan» kayaları var.

idr. Şinbap ile Gülfeza burunu arası güya bir boğazdır. İstanbul ve Trabzon tarafları yine vasi deryalardır.

Sinop İstanbul'dan 500 mil-dir. Bu kal'a (Samsun) un garp Samsunla arası dört merhale yedir. Kal'ası bir peşteîlî üzere üç kat şedda bir rıhtımdır ki Kayser Rumoğlu (Sinobe) nam kiralın binasıdır. Amma gayetle metin bir kal'ai senkindir. Dairenma-dar altı bin yüz bedendir. Kum kapusu, meydan kapusu, tersane kapusu, yeniçe kapusu, tabahane kapusu ve iç hasarların lonca kapusu cihannümadır. Ugru kapu ve aşağı kal'ada deniz kapusu vardır. Bu kapuların cümlesi ikişer kanatlı timür kapulardır ki her birer babı kahkahadır. Kal'a düz bir yerde vaki olup iki canibini derya döğer. Kal'anın murabbadan tulânice vaki olmuştur. Amma (Boz tepe) dağından nazar olunsan gemi elyürtes şeklinde bir kal'ai metin gibi görünüyor. Dizdari kal'adan bir top menzili bait giderse öldürülmesi için şehirlilerin elinde hattı hümayon vardır. Buna mebnidir ki dizdari kal'adan bir hatve ayrılamaz. Sultan Ahmet han asrında bu kal'ayı kazak gece alelgafle basup neredibanları ile serika edüp aldı. Veziriâzam Nasıf Paşa kal'anın küffar aldığını

Padişaha haber vermediği için katlolundu. Bادهu kal'a tahlis edilüp elli kol dahi aşağı kal'aya koyarak bir çok kantar barut ile sağır, kebir bin pare top hazır ve müheyya ettiler Ol asırdan beri her gece ikişer yüz adam bölük başları ve çavuşları ile sabaha kadar dideban ve nighaban olarak badeltabil velnefir nevbeteiler bu veçhile feryat ederler.

Kal'ai tende çalar nevbeteisi naleleri çağırır berci bedenden gönül Allahı bektir bu veçhile her şebi cenge amade dururlar. Nice kerre küffar muhasara ettiği halde topu birden dendan tiftiden geçirilüp öldürüldü. Hamdi hüda Muradı rabi devrinden beri gelmediler. Şehir bu kal'anın hariç ve dahilinde yirmi dört mahalledir. Hiristiyan mahalleleri lebideryada vaki olup bin yüz kadar haraç verici küfredir. Bunlardan yüz kadarı kal'anın tamir ve termimi için her şeyden muafdırlar. Cümlesi bin altmış kadar kat enderkat binayi kadime hanedanlardır.

Hanları garbe, deryaya nazırdır. Mabedi kadimleri kal'adaki (Alâettin camii). dir kurşun kubeli bir minareli camidir. Tulu kâmil yüz adımdır. Bir haremi latifi vardır ki vardır ki misli bir deryada yoktur. Mihrap ve

müezzin mahfeli müsennadır.

Evsafı menber camii Sinop öyle bir müsenna ve müressa ib-retnümadır ki sitayişinde gerübe-yan bile acizdirler. Lâkin âlâkaderültake bu hakir deryadan katre, güneşten zerre olarak tav-sif edeyim: Evvela üstat Kâmil bu mermeri altı kıta mermeri hamdan inşa edüp her paresini birbirine öyle mezcetmişdir ki kemâli kuvveti basıra malik olan hezarfenler bile nazarı im'an ile bu taşı muayene etseler her kal'a taşın birbirine imtizaç yerini fark edemezler. Güya yekpare bir menberi ranadır. Cenabı İzzeti ruylarzda ne kadar nebatat, şükûfe ve ezharı halk etmişse üstatı mermer bir yedi tulasını ayân ederek bu mermerde tersim etmişdir ki diyarı islâmda buna muadil bir menber yoktur. Meğer ki Bursadaki Ulu camiin menberi ola, oda bir dereceye kadar. Fakat bu menberin tarzı tarzı rub'u meskunde bir yerde yoktur. Zira bunda olan üç kat biribiri altında eslemi ve rumiler, dal kırma, zülfünikâr, niluferçin, gül nesrin nakışları ranap surette müzeyyendir. Hülâsai kelâm cemiseyyahan berubehar ve ustadan hezarkâr zeviliktidar bu menberi ibret suhunu görüp enküşt bir düeni hayret olup makduru beşer değildir. Diyü ikrar ederler. Bu ancak kibar

Evliyaullahın lâzimei kerameti derler. Tabu mertebe saharı âcaz metal bir menberi bi misaldir. Bu cami ziba kal'a varosunda olmakla cemaati kesireye malik müstecabüldave, kadim bir mabettir.

(Süleymaniye camii) iç Hissarda bir minareli ve kiremitli bir camidir. (Yeni cami) meydan kapusındadır. (Cami Ayasofya) buda kiremitli bir mabedi kadimdir. (Kefevi camii) meydan kapusundan taşradır. (Mehmet ağa camii) kale yazısındadır buda kiremitlidir. Mevzun bir minaresi var.

Evsafı mesacit, kapan mes-cidi, arasta mescidi, şeyh mescidi, demirlioğlu mescidi, debahane mescidi, kadı mescidi, Arslanbey mescidi, yenimahalle mescidi, meydankapu mescidi, saray mescidi, Kubak efendi mescidi, Tayboğa mescidi, sikrana mescidi, iskele mescidi, pozvide maksut efendi mescidi, palide mustafa efendi mescidi ki malûmumuz olan mesacit ve cami bunlardır.

Evsafı hamaman — Yukarı pazarda çifte hamam, aşağı hamam yektadır yalı hamamı.

Medreseler (Sültan Alâettin medresesi) cümlesi altmış kadar mektep sibyan Ebceetvani vardır. Bu şehir temaşa ettiği-miz vakıt merduzenden, duhterü sübyandan iki bin kadar hafız

ve hafizeî kelâmullah varidiki âyan bunları naklederek tefahur ederlerdi.

Bir imareti, bir darülhadişi üç darülkarası vardır. Cümle bin seksen kadar dükkânları vardır. İçlerinde zikıymet eşya mebzuldür. Buranın has ve beyaz ekmeği mahduttur. Liman kapulu limandır. Gayet vasidir. Rüzgârdan emin, âlâ, timürtutar yataktır. Karadenizde bundan lâtif liman yoktur. Meğer (Bakluva) limanı ola. Amma yine bunun lâtif suları vardır. Bunların abı havasının letafetinden mahbup ve mahbubeleri mütenasip âza olurlar.

Evsafı ziyaretgâh Sinop —

Seydi Bilâl sultan, Süphan hoca kala içinde yeşil türbede Cici sultan, Alâettin medrese-sinde Kadı bey sultan, aşağıda Bekir hoca, Kumkapıda Emirza efendi, civarında Hamza efendi, karbinde Emir efendi Kaddesallahu bisırrihümülaziz.

Şehrin cenup tarafında boz tepe dağı namile meşhur bir güvuhülent vardır. Açık havada karşı Rumelindeki (Kilgırat) dağları görünür. Boz tepede Telki, Çakal, Zirva, Ayı gayet çok olur. Bu şehri üç gün seyre temaşa ederek yine gemilere binip (Fendicak ağzı) nam mahalle geldik.

Halkevi çalışmalarından sonra; Atatürk büstü yanında çekilen bir poz

Sinopta Meyvacılık

Hasan Tarkan

Sinop meyva cihetinden çok zengindir. Hemen hemen her nevi meyveye rastlanır. İklim ve toprak meyva yetiştirilmesi-ne çok müsaittir. Karasu, Boyabat zengin ve çeşitli meyva ağaçlıklarıyla doludur.

Medarî meyvalardan: Vişne Kiraz, Dut, Ceviz, Kestane, Elma, Armut, Erik, az miktarda Muşmula, Ayva ve Fındık yetişir.

Boyabadın (Pilâv dudu) adını taşıyan dutları, Ayancığın Armutları pek meşhurdur. Esasen Sinop bölgesinde 52 türlü armut cinsi mevcuttur. Armut nevilerinin her birinin adı ve tadı başka, başkadır. Bu çeşitli armutların bir kısmından tatlı ve kokulu pekmez'er yapılmakta mühim bir kısmı ise taze olarak harcanmaktadır. Terzi, Şeker, İstanbul, Kantar, Gazibey, Bal, Raziki armut nevilerinden tatlı armut pekmezleri yapıldığı gibi Akşeker, Kadın parmak, Bakal, Bardak, Sütlü karaca, Gürcü armutları gibileri de taze olarak yenmektedir. Gürcü armudu namını taşıyanları bazen yarım kiloyu geçer.

Ceviz bilhassa Ayancık ve

Boyabatta. Kestane ise Karasu, Gerze ve Sinopta yetişir. Sinop her yıl az miktarda ceviz içi ve çok miktarda da kestane ihraç eder. Yıllık kestane hasılâtı bir milyon kilo olup bunun 200,000 kilosunu Samsun, Trabzon ve Ünye ye ihraç etmektedir.

Kiraza gelince: Sinopta kiraz çok boldur. Bilhassa Karasu bölgesi kiraz yeridir. Kirazın bir çok tatlı neveleri vardır.

Sinopta Tahtı medarî (Süptropik) meyvalardan: Üzüm, İncir, Nar, Badem, Kavun, Karpuz, az miktarda Limon, Portakal ve Mandalin yetişmektedir.

Üzüm Karasu ve Gerzede yetişir. Bağlar 150 dönüm kadardır. Asma halinde olup ekseriya bahçe ve evlerde bulunur. Üzüm mahallî ihtiyaca kâfi gelmez. İzmir ve Amasyadan getirilir. Halbuki tarih Sinobun üzüm ve bilhassa külliyyetli miktarda Şarap ihraç ettiğini kaydeder. Gerzenin Nardenk üzümü Osmanlı sarayı sofralarında yer almış ve çok beğenilmiştir. Bakımsızlık, floksara afeti yüzünden bağlar yukarıda söylendiği üzere çok azalmış ve yalnız

mazideki şöhretini bize miras bırakmıştır.

İncir, çok miktarda yetişir. Bir çok tatlı ve nefis cinsleri vardır. Bilhassa Sinop ve Gerzenin incirleri pek meşhurdur.

Nar, Gerzede bulunur. Boyabatta fazla miktarda Badem elde edilir. Ve ihraç da olunur.

Kavun, Karpuz 781 hektarlık araziye ekilir. 1321 ton bostan elde edilir. Bilhassa Sinop, Boyabat ve Gerzede yetişir.

Limon, Portakal ve Mandalin az miktarda yetişir.

Hülâsa Sinop meyvacı zengin bir bölgedir. Yalnız bu gün

lâyiki veçhile bu meyvalardan istifade edilmemektedir. Meyvacılığın inkişafı için:

I — Fennî bakım.

II — Meyva cinslerinin istilâhı.

III — Aşı.

IV — Yeni, yeni fide ve fidanlar dikilmesi.

V — Toplayıcı, satıcı teşkilât kurulması.

Gibi hususların temini lâzımdır.

Bunlar başarılırsa Sinop mühim meyva şehri olur. Taze ve kuru meyva ihracatı ile büyük servetler temin edebilir.

Halkevi mensupları ile Parti müfettişi Sayın Hikmet Işıklı Gelincik köyünde

KÖYLÜMÜZ

— 3 —

Ferit Dikmen

akar.

Sarımsak çayı : Yine aynı dağdan çıkar ve Gerzenin yakınında, Sinop tarafında (Dereyer) adlı yerde denize dökülür.

Kırk geçit çayı : Gerzenin yüksekleri, içeride Sarnıç ve Sorgun ormanlarından çıkar. Bu çayın geçidi, çok kıvrım ve büküntülü olduğundan bu at verilmiştir. (Çakıroğlu) denilen yerde denize karışır.

Karasu çayı : Gündüzlü ormanlarından çıkar, (Akviren) suyunuda aldıktan sonra Sinobun (Karasu) nahiyesi merkezinden geçerek (Akliman) mevkiinde denize dökülür.

Ayancık çayı : Karadağ içlerinden çıkar, bir çok ufak kollarıda aldıktan sonra (Ayancık) kenarından denize dökülür.

— Yer Atları —

Şimdi yer atlarına geçiyoruz: Anadolu'da bir çok yer atlarının — dağ, nehir, ırmak ve köy gibi — ötedenberi ilgili bilginler tarafından incelendiği malum olmakla beraber, bu, Türklüğe ait çok önemli işin sona ermediği tabiidir. Büyük

Türk ulus ve boylarının, oymaklarının nice yüz yıllar içinde zaman zaman (Anadolu) ya gelmesi, yayılması, buralarda geniş varlık gösterüp büyümesi elbette biz Türkleri geçekten âlâkadar eder.

Böylece, yer atlarının tetkiki, yüce Türk varlığının daha canlı olarak belirtilmesine yardımcı bulunmasından ötürü pek önemli sayılır.

Bizim bu yazı ile bildirmek istediğimiz nokta, büyük Türk boylarına, oğuzlardan gelen bozoklara ve üç oklara şahitlik eden yer atlarından bir çoklarının (Sinop) ilindede bulunduğunu küçük bir inceleme mevzuu içinde sadece bildirmekten ibarettir. Daha ilerisi bilginlerin işidir.

İlimizdeki yer atları iki kısım dır:

Bir kısmı (Oğuz) boyları ile ilgili, Ötekiler ise (Oğuz) lardan gayri (Türk) boylarına aittir.

Fakat esas (Oğuz) lara ait atlar — Anadolu'nun diğer bölgelerinde de görüldüğü üzere daha çoktur.

Sinop ve çevresinde, (Uğuz) larla ilgili yer atları ile öztürkçe mahal ve mekân ifade eden atlar aşağıda bölge bölge gösterilmiştir. Bunların kimisi merkeze bağlı köylerde, kimisi de Ayancık, Boyabat ve Gerze ilçelerindedir.

Bu yer atlarının önce dikkati çekenlerini kısaca bildirelim:

(Boyabat) ilçesi içinde (Salar) ve ayrıca (Salar kolu) atlı koyler vardır. Bu atta Anadolu muhtelif yerlerde köyler bilinmektedir.

(Gerze) ilçesinde (Eymür) köyüki aynı atta köylere bilhassa garbi Anadolu da tesadüf edilmektedir.

Yine (Boyabat) da (Dodurga) ve (Bayat), (Bayatlı) köyleri bulunup yurdumuzun başka bölgelerinde de bu adı taşıyan köyler vardır.

(Yağı basan) köyü (Boyabat) ta olup (öz türkçe) olan bu şekli ile manası (düşman basan) dır. Tarihte bu adla anılan Türkler vardır. Bu arada Sinopta (Melekşah) ve Ayancıkta (Haremşah) adlı köyler bulunmaktadır.

Yine (Sinop) köylerinden birde (Kınık) adlı köy vardır ki aynı adı taşıyan köylerin Anadolu'nun bir çok taraflarında da bulunduğu bilinmektedir.

Gerzede: Büyük kızık, küçük kızık, Yaykın ve yaykil ve

Kara koyun adında köyler vardır.

Bu arada yine Gerze bölgesinde (Çece) veya (Çece sultan) denilen bir köy olup bu adla anılan zatın (Sinopta) ziyaretgâh (Seyidbilâl) ın biraderzadesi olduğuna dair halk arasında rivayet vardır.

Öz Türk iz ve tamgasını taşıyan bu yer adlarından sonra dikkati çeken diğer bir takım adlara geçiyoruz: Bunlar müşterek yer adları olup o addaki köyler her üç ilçede veya ikisinde aynen bulunmaktadır.

(Boyabat) ta: Gök alan, yassı alan, ağca alan.

(Ayancık) ta Çukurca alan, koz alan, çam alan.

(Boyabat) ta (Karacaviren) ki bunun aslı ve halk arasında konuşma şekli: viren değil (ören) suretinde talaffuz olunur. Ekin viren, göynük viren, ak viren adında köyler. (sökü) ile nihayetlenenleride var (Sinop) bölgesinde:

Kazma sökü, ala sökü, ine sökü.

(Gerze) de: Baş sökü, koz sökü, gür sökü.

(Ayancık) ta: Sulu sökü, avlağı sökü, gür sökü, koz sökü, hacı reis sökü, sökü çayırı.

Bunlardan başka aynı adla söylenen diğer çeşit yer — köy

— Devamı var —

YESARİ BABA

Ali Ertan

Koşma

Esrarı ilâhî fehmeden adem
Her birisi yer yer yare çekildi.
Enelhak sırrını Hallâkı alem.
Mansur'a bildirdi, dara, çekildi.

Ey gönül kimlerden kimlere sual
Edersin ehli hâl oldu payimâl
Fitnei âlemde erbabı Kemâl
Kalmadı hep bir diyara çekildi.

Cemâlinden gayri ey dilberi râna
Görünmez gözüme dünya ve ukbâ
El yudu sevadan Yesarî ledâ
Şimdiki hal bir kenara çekildi.

Bir bölük aşıkız ey çeşmi âfet
Velâkin bulunmaz yar yaresinin
Ol sebep kayt olduk yosma kıyafet
Defterü hicranın yukarısında

Bazılar hakikat meyvesin derdi
Bazılar postunu meydana serdi
Bazılar vuslatı canane erdi
Bazılar zar eder dışarısında

Hüda bilür bile âfeti devran
İşu nuş eylemek isterim her ân
Derce bir aLAY mahbubu zaman
Aşık Yesarînin yesarisinde

HALKEVİ HABERLERİ

1 — Deniz bayramı kutlanmıştır.

2 — Yardım sevenler cimi-yeti Halkevi salonunda bu ay içinde iki toplantı yapmıştır.

3 — Çorum Halkevi temsil kolu şehrimize gelerek «Himmetin oğlu piyesi ile Hissei şayia piyesini» oynamışlar ve raksî hareketler göstermişlerdir.

4 — Halkevi salonunda montro ve Lozan muahedelerinin yıl dönümleri coşkunlukla

tes'it edilmişlerdir.

5 — Halkevi Sosyal yardım kolu ve temsil şubeleri Karasu nahiyesine kadar giderek temsil şubesi burada (Yanlış yol) piyesini oynamışlar, sosyal yardımda hastaları muayene ettirmiştir. Köycülük şubesi zürraî konferanslar vermişler bando millî havalar çalmıştır.

6 — Evimiz spor kolunun kiki yarışlara hazırlanmaktadır.

7 — Su sporlarına devam olunmaktadır.

İçindekiler

Sahife	1	Millâttan evvel Sinop	Makridi
»	3	İbnibatutaya göre Sinop (520 yıl önce)	Ali Ertan
»	7	Evliya çelebiye göre Sinop (300 yıl önce)	Ali Ertan
»	11	Sinopta meyvacılık	Hasan Tarkan
»	13	Köylümüz	Ferit Dikmen
»	15	Yesari baba	Ali Ertan
»	16	Halkevi haberleri	

— Resimler —

Sahife 3, 6, 10, 13

İmtiyaz sahibi ; Sinop Halkevi
Mesul müdürü ; Macit Tekinalp
